

ANTONI RIBAS TUR
BARCELONA

Teresa Cunillé

ACTRIU

“Amb cent anys encara tinc memòria, m’estudio les coses i me’n recordo”

L’actriu Teresa Cunillé (Sabadell, 1924) assegura que no té “cap secret” que li hagi permès arribar aquest mateix dimarts als cent anys. Amb una novel·la entre les mans –*Les illes interiors*, sobre la filla d’Ildefons Cerdà–, Cunillé va repassar aquest juny la seva carrera per a l’ARA. És considerada una de les actrius catalanes més importants del segle XX: ha participat en més d’un centenar d’obres i és l’actriu que més ha treballat al Teatre Romea de Barcelona. Va estar en actiu fins als vuitanta anys, amb directors com Hermann Bonnín, Joan Ollé i Silvia Munt. “Amb cent anys encara tinc memòria, m’estudio les coses i me’n recordo”, avisa. En el terreny institucional, Cunillé va donar el seu arxiu a l’Institut del Teatre, i el 2018 la propietat del Romea i la família de Cunillé van crear el Premi Teresa Cunillé per a treballs sobre la història del teatre català contemporani. I el dia 28 d’octubre, el Teatre Romea acollirà l’acte *Teresa Cunillé, 100 anys. Una vida de teatre*, que celebrarà el centenari de l’actriu.

La seva trajectòria va començar de la mà del seu pare, Jaume Cunillé. Fins i tot van muntar un duet còmic.

Va passar que havien de fer la sarsuela *El manjo de rosas* i el meu pare feia sempre el tenor còmic. L’acompanyava una tiple còmica i un dia es va posar malalta. Van buscar per Barcelona, a veure si en trobaven una de lliure, i jo li anava dient: “Papa, que jo m’ho sé”. Al final em va dir que ho provéssim i ho vaig fer. I mira si ho vaig fer, que a partir de llavors la tiple còmica de la nostra companyia era jo. He fet les triples còmiques de 25 sarsueles.

Així que el teatre va arribar després.

En aquella època feïem sarsuela, però llavors vaig anar a l’Institut del Teatre. L’Institut del Teatre era un institut petit en un palauet del carrer Elisabets. A cada curs hi havia com a màxim vuit alumnes i, quan acabaves l’últim, hi havia un premi, el Premi Extraordinari Enric Jimenez. Jo el vaig rebre el 1944.

Amb l’experiència prèvia que tenia, què més va aprendre-hi?

Al l’institut em van ensenyar moltes coses, teníem professors magnífics com la Marta Grau, que era una dona estupenda. Hi havia el Salvador Codina. Tots eren molt bons. De maquillatge hi havia un germà de la Margarida Xirgu, Miquel Xirgu. No era com l’Institut del Teatre d’ara, com a molt érem set o vuit.

Va fundar una companyia de teatre amb el seu marit, Domènec Vilarasa, la Companyia Joan Maragall. Aleshores no es parlava de conciliació familiar. Com s’ho van fer?

Era una època diferent. El meu pare estava malalt del cor i va morir el dia de Sant Esteve del 1951. Aleshores, al meu marit i a mi ja ens havien contractat al Teatre Romea i l’endemà de la mort del pare van venir el senyor Regàs i el senyor Serrat, que portaven el teatre, i em van dir que havia d’actuar perquè tenien tres funcions venudes, no podien suspendre i el meu paper no el podia fer ningú. Així que, amb el meu pare de

cos present, vaig haver de fer les funcions, que, a més, eren d’una comèdia. Havia d’interpretar una dona alegre i em passava l’obra rient, i ho vaig fer.

Els horaris devien ser molt durs. Havent dinat, havíem de ser al teatre a les quatre de la tarda perquè teníem assaig fins a les sis. A les sis feïem una comèdia infantil i després dues comèdies més. I moltes vega-

Matrimoni
“El meu home i jo vam festejar vuit anys i ens vam casar verges!”

des, si la comèdia que havíem fet no donava diners, havíem d’estrenar-ne una altra i, després de la funció de la nit, tornàvem a assajar. I això cada dia.

De la Companyia Joan Maragall s’ha dit que van voler recuperar la tradició de les cooperatives catalanes en ple franquisme. Com van viure la repressió franquista i la censura?

Pr: Diaria
Tirada: 15.209
Dif: 10.929

Era molt graciós, perquè un dia ens deien: “Avui vindrà la censura, aquesta frase no la diguis, i aquesta altra tampoc”. Aquell dia no dèiem aquelles frases i no passava res.

Va treballar molt amb Josep Maria de Sagarra.

Sempre fèiem obres de Sagarra, sempre. Al principi dèiem el text molt cantat, però després vam començar a donar-li un to més natural. I quan vaig decidir que havia de plegar, als vuitanta anys, vaig recollir en un espectacle titulat *Dones com jo* una dotzena dels tangos d'obres de Sagarra, molts dels quals ja havia fet. Totes les obres de Sagarra tenen un tango de la primera actriu i un del primer actor. De *L'hostal de la Glòria* vaig fer tots els papers: quan feia teatre a Sabadell de joveneta vaig fer el paper d'una nena, més endavant la germana i quan la vaig fer a Barcelona amb Rosa Maria Sardà vaig ser la vella.

Li agradava la Sardà? I alguna actriu més?

Sí, la Sardà ho feia molt bé i ens avariem molt. També m'avenia molt amb Silvia Munt, amb qui vaig fer moltes obres.

Ara les actrius teatrals i del cinema que pateixen abusos tenen més facilitats per denunciar. ¿Abans passava igualment però estava silenciada?

Jo no m'hi vaig trobar mai, ni les meves companyes. Sí que recordo una nit que havia de fer una sessió de doblatge i vaig acabar a quarts d'una de la matinada. Vaig agafar un taxi per tornar a casa i, una estona després, em vaig adonar que al costat del taxista hi havia un altre home amagat. Em vaig posar a cridar que s'aturés i vaig cridar tant que va obrir la porta i vaig baixar-ne. Però des d'allà fins a casa meua vaig anar corrent. Aquell dia vaig tenir un en-surt gros.

També ha fet cinema.

És molt diferent, el cinema. El text el dius d'una manera més natural. El meu pare sempre deia que no havia de treballar per al de la primera fila, sinó que el d'allà dalt m'havia de sentir. Al teatre dones naturalitat al text, però en certa manera no, perquè has de projectar la veu perquè et senti tothom, i també has de forçar més l'expressió. Vaig fer un paper molt bonic amb la Rosa Vergés a *Maresme*, m'ho vaig passar molt bé.

Va treballar a *Nissaga de poder*. La televisió va donar-li encara més popularitat.

Sí, la gent em felicitava pel carrer!

Li agraden les sèries?

Sí, m'agraden pels arguments i per les interpretacions. Els joves ho fan molt bé, però hi ha alguna actriu, pobreta, que l'ajudaria, però no hi ha manera.

De vostè i del seu marit van dir que tenien quasi el millor català de l'escena.

Ho va publicar la revista *Serra d'Or*. No ho sé, parlàvem el català que ens havien ensenyat a casa.

Quan acabava la temporada al Romea sortien de gira. Li agradava?

Sí, ho fèiem bé. Cada dia ens recollia un autobús a les dues del migdia i ens ho passàvem bé. Tot l'estiu anàvem d'un poble a un altre. Una vegada vam fer la funció damunt quatre caixes, gairebé no ens podíem ni moure!

Com es van conèixer amb el seu marit?

Com que jo feia teatre amb el meu pare, el director d'una escola de repàs de Sabadell on anava el meu home em va dir que tenien un quadre escènic i que els agradaria col·laborar amb nosaltres. Jo era joveneta, devia tenir 13 o 14 anys. Em va donar l'obra, que era un drama terrible, *El soldado de San Marcial*. El dia de l'estrena no només em sabia el meu paper, sinó també tota l'obra. El meu home em va dir que aquell dia el vaig enamorar, i als 16 anys ja em va demanar la mà i ens vam casar als 20. Vam festejar vuit anys i ens vam casar verges! —

MANOLO GARCIA